

IDEARI DE LA FUNDACIÓ MAR

Accions principals i instruments

0 – Pensaments i lectures.

la Terra és com una gran cèl·lula viva que permet el nostre desenvolupament. Prenem el que volem i ho transformem per créixer. Les lleis de la natura ja no ens condicionen tant. L'estrès humà ja és a l'ecosistema.....i. demà, el nostre Planeta seguirà sent blau?

.....La missió de la Fundació és promoure l'estudi, el coneixement i la conservació dels ecosistemes marins litorals de la Mediterrània i de llurs cultures que integra.

La Fundació és un instrument per a l'acció que cerca l'intercanvi de idees i la reflexió humana en temes de vital importància pel bon desenvolupament de la nostra societat universal.

Abans de les tales d'arbres, Collsacabra degué ésser un temple de la Natura. Encara conserva una meravellosa riquesa arbòria, la més bella botànica de les comarques subpirinenques. Josep Mª de Segarra, en un cant d'un dels seus poemes més vastos, ha enumerat, amb un admirable sentit realista, aquesta botànica. És quan diu:

La soca de l'alzina, front de vella,
i el faig verd d'aigua i enamoradís
i el roure, fulla seca i cassanella,
i el pollancre estirat i secallís,
i el vern, música fonda i copa viva,
i el trèmol, que no atura el tremolor,
i el beç, fulla de neu i tronc d'oliva,
i el pi, grapada verda de verdor,
i el castanyer, encantada pampolada,
i el freixe, que és tot nervi i brancadret,
i l'om, trena rissada i refileda,
i més amunt, la pompa de l'avet.

És llàstima no poder presentar després d'aquest inventari arbori una relació sintètica i poètica dels arbusts de Collsacabra, que son tan bells, sobretot els boixos, prodigiós arbust del nostre pre-pirineu, de les heures de verds submarins, que creen, en els barrancs, veritables coves d'extasiats silencis d'ametista, i de tantes i tantes presències botàniques que son com el somni de la Natura.

Josep Pla, parlant de Catalunya.

”Los mismos lugares de la Tierra no son siempre húmedos o secos, sino que cambian según si los ríos surgen o desaparecen. Por eso, también cambia la forma de la tierra firme y la del mar, y un mismo lugar no es siempre tierra ni es siempre mar, sino que aparece un mar donde había tierra firme y donde ahora hay mar, volverá a haber tierra”....

Aristóteles (Estagira, 384 aC – Calcídia 322 aC)

Solo el que sabe es libre, y más libre el que más sabe y el que, por saber más se ve forzado a elegir lo mejor. Sólo la cultura da libertad..... No proclaméis la libertad de volar, sino la de dar alas, no la de pensar, sino la que da pensamiento. La libertad que hay que dar al pueblo es la cultura, sólo la imposición de la cultura le hará dueño de si mismo, que es en lo que estriba la democracia.....

Miguel de Unamuno

Cada uno debe aprender no sólo en su provecho, en el de su familia y el de su nación, sino en provecho de la humanidad. La responsabilidad universal es la llave maestra de la supervivencia humana. Es el mejor cimiento de la paz mundial, del uso equitativo de los recursos humanos y, junto con la preocupación por las generaciones futuras, del cuidado adecuado del medio ambiente.

“Responsabilidad universal y ecología global”

En este siglo hemos asistido a suficientes guerras, pobreza, contaminación y sufrimiento. Según las enseñanzas budistas, estas realidades son fruto de la ignorancia y el egoísmo, porque a menudo fracasamos en nuestro intento de ver las relaciones comunes esenciales de todos los seres. La Tierra nos está enviando claros indicios y advertencias de los inmensos y negativos efectos potenciales del comportamiento humano desorientado.

“Pensar globalmente: una tarea universal”

En esencia, cada ser humano carga con la responsabilidad del bienestar de la humanidad y del planeta, porque este planeta es nuestra única casa. No tenemos un refugio alternativo. Por lo tanto, cada uno tiene la responsabilidad de cuidar no sólo de sus seres queridos, sino también de los insectos, las plantas, los animales y el planeta. La iniciativa debe de proceder de los individuos, pero, para asegurar el impacto, el único camino será la movilización unificada

de los esfuerzos individuales mediante diversas organizaciones. Unámonos y pensemos en términos de un solo mundo.

“Responsabilidad universal y ecología mental”

Dalai Lama.

Ocuparse de la Ecología lleva a preocuparse por el contenido y límites del tema y por la coherencia intelectual del mismo. Si se medita sobre las relaciones entre las cuestiones más fundamentales, o las más comentadas, cada uno puede llegar a una imagen personal, probablemente herética de lo que es la Biosfera.Parece que una vez aceptadas la evolución y la sucesión, ni las especies pueden permanecer sin evolucionar ni los ecosistemas sin manifestar sus tendencias al cambio.

Ramon Margalef i López

Teoría de los Sistemas Ecológicos

En realidad, el mar condiciona todas las actividades humanas, genera la lluvia, las inundaciones o las sequías; provoca cambios constantes, tanto lentos como bruscos, graduales como catastróficos. Nuestro “futuro líquido” depende de la previsión, el cuidado y el amor con que tratemos nuestra única fuente de agua: los océanos.

Jacques Yves Cousteau (Sant André de Cubzac, 1910 – París 1997)

I – Antecedents i evolució.

A la Mediterrània antiga, ja des de la fecunda revolució intel·lectual dels grecs, es plantejaren les primeres concepcions de la Biosfera a partir de la construcció d'un pensament sobre la Natura que tendia a alliberar-se de les creences religioses arcaïques. Amb el naixement del racionalisme de Socrates (470 - 399 aC.) i del miracle grec del pensament de Plató (427 - 347 a. C.) es forja una nova visió de la relació home - natura.

Ara, en aquest fragment de temps considerable, la percepció de la relació de l'home amb la Natura ha passat de ser dependent i condicionada a ser independent i condicional. Així, l'evolució cultural i el desenvolupament tecnològic de la societat humana ens han fet terriblement arrogants davant de la natura, cosa que ha propiciat el nostre distanciament i interacció de la Biosfera. Encara avui, el caçador que mata per plaer és amo de la vida que ha extingit i, l'observador que mira la vida per plaer, no té el dret de la preservació i existència d'allò que mira.

Tenim encara una cultura ambientalment arcaica i uns valors que no ens ajudaran a viure en equilibri amb l'entorn. Sense anar més lluny, en el nostre model de desenvolupament prima la producció, la competitivitat i el poder, per sobre de l'elaboració, la competència i el saber. Tot passa en un món finit, fràgil i extraordinàriament generós.

En els darrers anys hem pogut comprovar canvis considerables en la percepció que la gent té dels problemes ambientals. Això és degut a que la societat desenvolupada cada vegada està més i millor informada. Ja no hi ha fronteres de la informació, internet ens ha acabat de globalitzar del tot. Així, qualsevol desastre ambiental o humà que hagi succeït a milers de quilòmetres de casa, ens pot afectar tant de ple com si passes aquí mateix. Les imatges, el so, en definitiva la informació ens arriba molt ràpid i ens condiciona la vida.

A escala ecològica els grans canvis ambientals que l'home imposa a la Terra, directa o indirectament, sempre ens han afectat a tots. Abans el que passava, es que això no ho sabíem; afortunadament, les coses han canviat.

El desenvolupament humà és cada vegada més important i això és directament proporcional al nombre d'impactes ambientals que hi ha sobre la natura amb repercussions a escala Planetària.

La desforestació de l'Amazonia, la pèrdua de biodiversitat, la contaminació de l'Adriàtic, l'esgotament dels recursos marins, la pèrdua de la capa d'ozó, l'escalfament del Planeta, l'assecamment del mar d'Aral, la latent contaminació radioactiva, etc., són fenòmens ambientals a gran escala, que ens afecten de ple i condicionaran el desenvolupament i la vida en general i la de les generacions futures.

En realitat, les causes de tots aquests desastres ambientals abans esmentats, tenen un origen humà que, per resumir, podem dir que son conseqüència d'un desenvolupament insostenible de la societat, principalment, dels països rics, d'un creixement demogràfic sense precedents a nivell Planetari i d'un polèmic canvi climàtic conseqüència de les transformacions ambientals i la contaminació de l'entorn natural.

Com deia el nostre amic Edward Goldsmith en el famós estudi del Massachussets Institute of Tecnologi "Study of Critical Environmental Problems" ens podem referir al terme **exigència ecològica** per definir la suma de les demandes que l'home fa al medi ambient, afegint-li l'abocament de residus.

És interessant dir que aquest estudi és de l'any 1969, quan ja hi havia informació suficient per determinar que l'exigència ecològica que l'home establí sobre la Natura estava per sobre de la seva capacitat de càrrega i d'autoregulació.

Ha plogut molt des de les hores; ara, el desequilibri és esfereïdor i humanament preocupant.

L'opinió pública comença a tenir una consciència ecològica col·lectiva cada vegada més important i, a més, be envoltada d'assedegament d'actuacions en pro de la natura, la justícia social i la sostenibilitat.

Tot i l'estancament que en els països rics s'està produint en el nombre de simpatitzants en organitzacions de defensa del medi ambient, aquest està creixent amb molta força en els països en vies de desenvolupament. L'antiga Unió Soviètica, L'Índia, la Xina, Jordània, Tunísia, Egipte, són clars exponents d'aquest fenomen social. En el futur, el tercer sector estructurat en forma d'ONG's (Associacions i fundacions) aportarà gran part del benestar social que requereixen les societats més desenvolupades i envellides. També serà el principal actor i dinamitzador de la gestió i conservació del patrimoni natural, dels programes de conservació i custòdia del territori.

En aquest context, i si aquests fets fossin àmpliament compresos per l'home, hauríem d'esperar que els nostres representants polítics i els dels poders econòmics fossin persones compromeses en treballar pel benestar de la humanitat i la del Planeta. En aquesta línia, es faria front als problemes des d'una perspectiva d'eficiència ecològica, sostenibilitat i solidaritat, tenint en compte el desenvolupament sempre per sota de la capacitat de càrrega del sistema natural del qual depenen per viure.

Malauradament seguim prioritzant el model econòmic del creixement, la productivitat i la competència que deixa fora de joc altres formes de vida humana sabies y més equilibrades amb l'entorn natural on es desenvolupen. Una mostra d'això es que a la Cimera de caps d'estat europea celebrada a Barcelona el mes de març de 2002 no es va parlar de treballar per una Europa sostenible, ni de ser més eficients amb els recursos, ni de desenvolupar polítiques socials i econòmiques per fermar una globalització responsable i solidaria.

La nostra vertadera riquesa no és el petroli, ni les autopistes, ni les grans ciutats. La nostra vertadera riquesa és el Sol, la terra, l'aigua, els peixos, la natura en tota la seva definició específica, funcionament i vitalitat. La humanitat, com a espècie, ha patit molt per arribar fins aquí, som fruit del mestissatge de races i cultures ancestrals que ens porten a un origen comú. En els nostres gens hi ha la història biològica que ens ha fet sers intel·ligents i amb enginy, en la nostra ment hi ha el registre limitat de la cultura del nostre món individual. Seguir evolucionant ens demana reflexionar, pensar i actuar correctament.

Ens cal reorganitzar la societat perquè sigui més eficient, competent i ecològica, en una cultura universal que mantingui la seva diversitat i sigui solidaria amb els menys afavorits tot respectant els drets de la natura.

L'home té un dret fonamental a la llibertat, a la igualtat i a unes condicions de vida satisfactòries en un medi ambient amb qualitat, que li permeti de viure amb dignitat i amb benestar. Té el deure solemne de protegir i millorar el medi ambient per a les generacions presents i futures.

Aquests fragment de text data de l'any 1972, quan les Nacions Unides es varen reunir a Estocolm a la primera Cimera intergovernamental en que es va tractar amb serietat la problemàtica de manera generalitzada.

32 anys després, i essent aquest text utilitzat en nombroses publicacions tècniques i jurídiques de referència en temes ambientals, posa de manifest conceptes essencials importantíssims per entendre el que volem comunicar i transmetre per actuar.

- La qualitat de vida depèn de la qualitat ambiental.
- La protecció del medi ambient és un dret de les persones, però al mateix temps és un deure de tots i cadascun de nosaltres.
- Les generacions futures tenen, en aquest àmbit, els mateixos drets que nosaltres.

Si ens remuntem a la Cimera de Rio del 1992, aquesta va representar un esforç significatiu en aquest marc d'acció per part dels 178 Estats participants d'arreu del món i, molt especialment, per part de les 11.000 ONG's que hi varen participar en paral·lel en el Fòrum Global 92 per establir, des de la societat civil, les bases per un nou desenvolupament humà més sostenible i respectuós amb la natura. Això, va suposar un punt de inflexió en la visió que teníem d'un món social i ambientalment compartimentat a un món totalment interconnectat i dependent.

D'aquesta Cimera se'n poden treure interessants conclusions a partir de l'aprovació de la Declaració de Rio sobre medi ambient i desenvolupament per part de tots els Estats participants. La Declaració de Rio integra informació i propostes d'acció suficients per impulsar als Estats a que promulguin lleis eficaces per a la protecció de la natura, per desenvolupar polítiques socials i econòmiques sostenibles i respectuoses amb el medi ambient i llurs recursos, etc. Però, malauradament, a la Cimera de Rio de 1992 els governs no varen adoptar l'acord sobre un important tractat anomenat la **Carta de la Terra**, que si va ser acceptat en ferm pel Fòrum Global 92 d'ONG's.

La Carta de la Terra, deriva ja del treball iniciat per definir uns principis per a la seguretat ecològica, a la Cimera de Nacions Unides sobre l'Entorn Humà a Estocolm l'any 1972. Des de les hores, diferents grups i associacions han realitzat importants aportacions per definir uns principis que articuessin un procés efectiu cap al desenvolupament sostenible. L'any 1987 l'informe Brundtland va promoure la creació d'una nova Carta que refermarà i ampliarà certs principis legals per conduir el comportament dels estats cap al desenvolupament sostenible.

Malgrat la no ratificació de la Carta de la Terra per part dels estats participants a la Cimera de Rio del 1992 dues organitzacions internacionals no governamentals, el Consell de la Terra i la Creu Verda Internacional, amb el suport del Govern Holandès es posen a treballar per seguir desenvolupant la Carta.

Així, l'any 1995 s'inicia a la Haia un procés de consulta que ens portà a desenvolupar una carta acceptada universalment. Al 1997 es crea La Comissió internacional de la Carta de la Terra per supervisar-ne la consulta i la seva redacció. L'objectiu principal és, a part de que la Carta sigui ratificada per Nacions Unides, que les consultes realitzades serveixin per millorar i consensuar els continguts de referència inicial de la Carta.

L'objectiu de la Carta és:

- donar una expressió inspiradora als principis més fonamentals i una visió integradora del nostre futur comú.
- tenir un significat perdurable per a tots els pobles de la Terra.
- aclarir els valors compartits de la Humanitat.
- promoure una nova ètica global per assolir una forma de vida sostenible.

10 anys després de Rio es Celebrà la “Johannesburg Summit 2002” l’anomenada Rio +10 i després de molts esforços d’entitats d’arreu del món i, entre d’elles “la Comissió Gestora del Comitè Català de la Carta de la Terra” va tenir l’objectiu comú de que la Carta fos aprovada per les Nacions Unides. Malauradament no va ser així. ?

La Carta de la Terra ha d’ésser un instrument de cohesió i sinèrgia per a totes les persones i entitats del Planeta que cerquen el respecte pel medi ambient i un desenvolupament durable de la societat del món.

La Terra, la nostra llar,

La Humanitat és part d’un immens univers en evolució. La Terra, la nostra llar, és plena d’una singular comunitat de vida. Les forces de la natura fan de l’existència una aventura exigent i incerta, però la Terra ha proveït les condicions essencials per a l’evolució de la vida. La capacitat de recuperació de la comunitat de la vida i el benestar de la Humanitat depèn d’una preservació de la Biosfera saludable amb tots els seus sistemes ecològics, una rica varietat en plantes i animals, terres fèrtils, aigües pures i aire net. El medi ambient global, amb els seus recursos finits, és una preocupació comuna per a tots els pobles.....

En aquest context els principis de la Carta de la Terra integren, el respecte i cura de la comunitat de vida, reconeixent que tots els éssers són interdependents i que tota forma de vida té valor, independentment de la seva utilitat per als humans. Així, acceptar que el dret de posseir, administrar i utilitzar els recursos naturals comporta el deure de prevenir els danys ambientals i protegir els drets de les persones.

Finalment i fent un extracte del contingut global és interessant reflexionar sobre el reconeixement que la llibertat d’acció de cada generació està condicionada per les necessitats de les generacions futures.

II - Plantejaments:

Si reconeixem l'avinentsa i la virtut que representa per nosaltres defensar la Natura i en concret el nostre entorn Mediterrani, hem de tenir en compte que:

1. El nostre futur depèn de la salut i vitalitat dels sistemes naturals i del mar.
2. L'ús sostenible dels recursos naturals és essencial per mantenir el nostre desenvolupament i garantir el de les futures generacions.
3. És necessari donar valor econòmic als sistemes naturals, a llurs recursos i produccions, essencials pel nostre desenvolupament.
4. L'arrogància de l'home vers la natura i el seu desconeixement són els principals elements a contrarestar.

5. Respectar i tenir cura de la natura és un fonament ètic d'una societat culta i responsable amb els drets fonamentals de respecte per la vida i els de les futures generacions.
6. La societat catalana actual, referent cultural i econòmic arreu del món, necessita eines i instruments per iniciar canvis en la percepció dels valors que té de la natura i en la seva dramàtica relació amb la societat.
7. La situació de desigualtat d'oportunitats entre els països rics i els països més pobres de la Terra és cada vegada més important; això repercuteix molt negativament en el seu medi ambient i fa inviable l'ús sostenible dels seus recursos naturals dels quals els països rics en depenem.
8. Necessitem una legislació ambiental que defensi de manera efectiva i global els Drets de la Natura des d'una posició objectiva i integradora dels sistemes naturals, de la vida que hi conté, del seu potencial ecològic i de les externalitats positives que ens ofereix per desenvolupar-nos.
9. Hem de ser responsables per planificar el nostre desenvolupament amb temps, amb la fi de prevenir situacions de risc ambiental indesitjables derivades del creixement social i l'ús desmesurat dels recursos naturals. El turisme no planificat és un factor de risc potencial que cal gestionar correctament en el marc de la sostenibilitat ambiental i econòmica.
10. Per avançar com a espècie hem d'entendre que formem part d'un sol món integrat i dependent, per tant estem en un procés de co-responsabilitat universal y ecologia global, que requereix l'acció de cada un de nosaltres i de les nostre organitzacions com ara les empreses.
11. Cada vegada és més gran el nombre d'empreses europees que integren en les seves estratègies empresarials la responsabilitat social en resposta a diverses pressions socials, medi ambientals i econòmiques. El seu objectiu és transmetre una senyal als interlocutors amb els

que interactúen: treballadors, accionistes, inversors, consumidors, autoritats públiques i ONG. Al obrar així, les empreses inverteixen en el seu futur, i esperen que el compromís que han adoptat voluntàriament contribueixi a incrementar la seva rendibilitat.

III – Accions:

Per ser conseqüents amb tot l'exposat proposem 5 accions principals:

- 1 Fomentar la cultura del coneixement de la Natura a tots els sectors de la societat, prioritzant l'esforç sobre les noves generacions, futurs gestors del patrimoni natural. "Conèixer és estimar".
- 2 Promoure la responsabilitat civil de les empreses en el marc de la conservació dels recursos naturals, el benestar social i el desenvolupament sostenible.
- 3 Promoure la difusió del procés de la **Carta de la Terra**, els seus continguts i objectius a la societat, mitjançant la integració dels seus valors principals en les accions de treball definides per defensar els Drets de la Natura.
- 4 Impulsar el debat i la reflexió sobre el valor econòmic de la Natura, establint nous indicadors per valorar el PIB d'un país integrant la producció d'externalitats positives i els excedents dels seus sistemes naturals.
- 5 En base al concepte de "l'Home pertany a la Terra", dinamitzar la realització i divulgació d'un decàleg sobre els Drets de la Natura que en faciliti la comprensió i en promogui la seva importància pel nostre correcte desenvolupament.

IV – Instruments:

Per a la consecució d'aquestes accions proposem la creació del següents instruments:

- 1 Promoure la creació i el desenvolupament d'una fundació sense ànim de lucre amb la missió de vetllar per la conservació de la Natura a l'entorn Mediterrani, establint acords amb l'empresa i la societat en general que treballin per defensar valors i accions que integrin els conceptes d'eficiència ecològica i la sostenibilitat.
- 2 Creació i promoció de sistemes de informació i comunicació per divulgar a tota la societat activitats, conceptes i totes aquelles noves propostes a l'entorn de la conservació i millora del nostre entorn i la seva diversitat cultural.
- 3 Impulsar plataformes de treball per obrir el diàleg i la comunicació entre les ONG's, les empreses i els grups polítics que ens representen en el govern de la Societat.

Begur – Girona

Febrer de 2004